KANCELARIA SENATU

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 23 lipca 2018 r.

Opinia do ustawy o zmianie ustawy o referendum lokalnym oraz ustawy o referendum ogólnokrajowym
(druk nr 921)

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o referendum lokalnym oraz ustawy o referendum ogólnokrajowym jest wprowadzenie do postępowania o ochronę dóbr osobistych w trybie referendalnym, możliwości złożenia od prawomocnego wyroku środka prawnego (środka zaskarżenia), w postaci wniosku o wznowienia postępowania. Złożona przez Senat inicjatywa ustawodawcza była konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Regulacje ustawy o referendum ogólnokrajowym przewidują dotychczas, że „1. Jeżeli rozpowszechniane, w tym również w prasie w rozumieniu prawa prasowego, materiały dotyczące referendum, a w szczególności **plakaty, ulotki, hasła i wypowiedzi lub inne formy prowadzonej kampanii referendalnej zawierają informacje nieprawdziwe, każdy, czyjego prawa dotyczy wynik postępowania, o którym mowa w ust. 2, ma prawo wnieść do sądu okręgowego wniosek** o wydanie orzeczenia: 1) **zakazu rozpowszechniania** takich informacji; 2) przepadku materiałów zawierających takie informacje; 3) **nakazania sprostowania** takich informacji; 4) nakazania publikacji odpowiedzi na stwierdzenia naruszające dobra osobiste; 5) **nakazania przeproszenia** osoby, której dobra osobiste zostały naruszone”, „2. **Sąd okręgowy** rozpoznaje wniosek, o którym mowa w ust. 1, **w ciągu 24 godzin** w postępowaniu nieprocesowym. (…)”, „3. Na postanowienie sądu okręgowego **przysługuje w ciągu 24 godzin zażalenie do sądu apelacyjnego**, który rozpoznaje je w ciągu 24 godzin. **Od postanowienia sądu apelacyjnego nie przysługuje środek prawny** i podlega ono natychmiastowemu wykonaniu”.

ul. Wiejska 6, 00-902 Warszawa, tel. 22 694-93-38, fax 22 694-91-06, e-mail: Marek.Jarentowski@senat.gov.pl

Ustawa o referendum lokalnym zawiera podobną normę, choć wyrażoną innymi słowami.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że Konstytucja gwarantuje każdemu **co najmniej dwuinstancyjne** postępowanie przed sądem. Stąd ustawy nie muszą zapewniać we wszystkich przypadkach skargi kasacyjnej lub innego środka prawnego (zaskarżenia). Jednakże w postępowaniach cywilnych dotyczących rozpowszechniania nieprawdziwych informacji w kampanii referendalnej, toczących się w kilku 24-godzinnych odcinkach czasu (podobnie, jak w trybie wyborczym), w celu realizacji zasady prawdy materialnej należy zapewnić co najmniej możliwość wznowienia postępowania na zasadach ogólnych. Zgodnie z Kodeksem postępowania cywilnego, wznowienie postępowania może nastąpić, m.in. „w razie (…) wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu" (art. 403 § 2). Tryb 24-godziny nie sprzyja realizacji zasady prawdy obiektywnej, ale w kampanii wyborczej czy referendalnej ma swoje uzasadnienie. Tym nie mniej **należy, szczególnie w takich przypadkach, zapewnić stronom możliwość wznowienia postępowania**, gdy na jaw wyjdą nowe okoliczności, które mogłyby mieć wpływ na wynik postępowania. Stąd konieczność nowelizacji ustaw referendalnych.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Projekt ustawy o zmianie ustawy o referendum lokalnym oraz ustawy o referendum ogólnokrajowym został wniesiony przez Senat (druk nr 2434) w dniu 16 marca 2018 r. Pierwsze czytanie odbyło się na posiedzeniu Sejmu w dniu 6 czerwca 2018 r., a drugie – w dniu 18 lipca 2018 r. W trakcie prac sejmowych nie wniesiono doń poprawek.

III. Uwagi szczegółowe

Brak uwag.

IV. Propozycje poprawek

Ustawa jest zgodna z prawidłami sztuki legislacyjnej.

Główny ekspert ds. legislacji
Marek Jarentowski